

#### חידושי הר"ן

[פד, ב] גירסת רוב הספרים<sup>1</sup> לסדר פרק זה אחר פרק הנשרפין, לפי ששם פירשו מצות הנשרפין<sup>2</sup> והנהרגין<sup>3</sup>, ובפרק זה סיימו דין חנק, שהוא אחר השלשה מיתות הראשונות, ואחר כך פרק חלק, אבל סדר המשנה אינו כן<sup>4</sup>, (שבסדר) [שסדר] הפרקים כולן, הוא לפרש ואלו הן הנסקלין והנשרפין והנהרגין והנחנקין, כסדרן של חכמים דפליגי עליה דרבי שמעון, דאמר<sup>5</sup> סקילה שריפה הרג וחנק, וכבר כתבנו למעלה בפרק בן סורר ומורה<sup>6</sup>, שהוא להשלים מנין הנסקלין, ואחר כך פרק הנשרפין, ובאותו פרק שנו דין הנהרגין, דהיינו רוצח ואנשי עיר הנדחת, ופירשו דין הרוצח, ואחר כך ראוי לפרש דין עיר הנדחת שהוא בסיף קודם שיפרש דין הנחנקין, ודין עיר הנדחת הוא בפרק חלק, לפיכך מסדר הריא"ף ז"ל<sup>7</sup> פרק חלק קודם פרק זה. והכי מוכח בפרק קמא דמכות<sup>8</sup>, דאמרין התם, ואידי דתנא<sup>9</sup> כל הזוממין<sup>10</sup> מקדימים לאותה מיתה (הוא קודם) [תנא] כיצד העדים נעשים זוממין, ואחר שפירש

דין הזמה פירש דין גלות<sup>11</sup>, ואחר כך דין מלקות<sup>12</sup>, ולפי סדר זה משמע שהכל מסכתא אחת<sup>13</sup>.

אבל מכל מקום יש שאלה, למה הכניסו ואלו שאין<sup>14</sup> להם חלק לעולם הבא בין רוצח לאנשי עיר הנדחת. ויש שתירצו שע"י שהיו רוצים להתחיל באנשי עיר הנדחת שאין להם חלק לעולם הבא, התחילו (מתחלת) [בתחילת] הפרק ואלו שיש להם חלק לעולם הבא, לפרש את

והטעם הנכון בזה, שענין סידור פרק חלק אחר פרק הנשרפין, מפני שזכר שם קצת הנידונים שלא בב"ד, כאותן של קנאין וטמא ששימש<sup>21</sup>, שהם חמורים, הזכיר אלו, שהן אעפ"י שאין נידונים ביד אדם, עונשן חמור ואין להם חלק לעוה"ב. ועוד הוסיף הרמב"ן ז"ל<sup>22</sup>, שאף אלו שאין להם חלק לעוה"ב הן כיוצא בהן שהקנאין פוגעין בהן, כמו (שאמרנו) [שאמרנו] בפרק אין מעמידין<sup>23</sup> על הצדוקין ועל המומרים של כותים, שמורידין אותן ואין מעלין. אלא שעדיין נשאר לפרש, למה נמנו

#### ערוך לנר

**דף פד:** במתניתין ואלו הן הנחנקין. עיין בר"ן שהאריך לבאר קדימת פרק כל ישראל יש להם חלק לעוה"ב לפני הך פירקא ויש ליישב גירסת הספרים דנקדים פרק זה משום דלאחר שסיים לבאר הסוגי' ג' מיתות הקודמים מבאר ג"כ אותן שהם בחנק ולאחר שסיים ד' מיתות מבאר אותן שאין עונשין ע"י מיתה רק ע"י שאין להם חלק לעוה"ב וכמ"ש רש"י ריש פ' חלק ואידי דתני דעיה"נ אין להם חלק לעוה"ב מפרש שאר דיני עיה"נ שלא פי' עוד ואחר כך תני מסכת מכות ואף דמתניתין דכיצד עדים נעשים זוממין קאי אמתניתין דזוממי בת כהן וכו' ודעיה"נ לפי"ז מפסיק עוד מתניתין דפרק חלק אין זה זרות דהא ריש מסכת שבועות קאמרין דמתניתין דשבועות קאי אמה דסליק במכות חייב על הראש שתיים וגם שם מפסיק עוד במשנות רבות ע"ש:

#### באר שבע

**דף צ' ע"א כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא כו'.** ברוב ספרים גרסין פרק זה קודם פרק הנחנקין, והכי נמי גרסין בתוספתא ובירושלמי וברי"ף ובאשר"י, אבל מדברי רש"י נראה דגרסין פרק הנחנקין קודם פרק זה, מדפירש (ר"ה כל ישראל) מעיקרא איירי בארבע מיתות ומפרש ואזיל להו לכולהו והדר כו', מדנקט לכולהו משמע שגרס פרק הנחנקין קודם פרק זה. ואף על גב שרש"י פירש בריש מסכת מכות (ב, א) גבי תנא התם קאי כו', וז"ל התם קאי מסנהדרין סליק דתנן בשילהי אלו הן הנחנקין דהוא סיומא דסנהדרין כו'. יש לומר דהכי קאמר, דהוא סיומא של עיקר מסכת סנהדרין מה שצריך אליהם לידע ביחוד, לאפוקי פרק זה עקרו אינו שייך לסנהדרין כלל, רק שהוא מחובר בזו המסכתא מכח הטעמים שיתבארו לפנינו. וכבר מצאתי כתוב בעין

#### רש"י לקמן צ.

**כ"ל ישראל יש להם חלק לעולם הבא.**  
<sup>14</sup> מעיקרא איירי בארבע מיתות ומפרש ואזיל להו לכולהו<sup>15</sup> והדר מפרש הני דאין להם חלק לעולם הבא: ה"ג

#### רש"י מכות ב.

**כו': התם קאי.** מסנהדרין סליק דתנן בשילהי אלו הן הנחנקין דהוא סיומא דסנהדרין דש זוממין שנשנתו

#### מכתב מאליהו מכות ב.

**ד"ה התם קאי וכו' דהוא סיומא דסנהדרין וכו' מפרש"י** גופיה ר"פ כל ישראל לא משמע הכי, ז"ל שם "מעיקרא איירי בד' מיתות ומפרש ואזיל להו לכולהו והדר מפרש הני דאין להם חלק לעוה"ב" עכ"ל, הרי דפ' הנחנקין נמי תני ליה קודם פ' כל ישראל, והנה הרב באר שבע שם בפ' כל ישראל הרגיש בזה וכתב שלשון רש"י דהבא ה"ק דהוא סיומא של עיקר מסכת סנהדרין מה שצריך אליהם ביחוד לאפוקי פ' כל ישראל שעיקרו אינו שייך לסנהדרין כלל רק שהוא מחובר שם מכח הטעמים שיתבארו שם ע"כ. ואבתי נ"ל שלשונו דהבא אינו מיושב שפיר

דלמאי נפקא מינה נקט שהוא סיומא של עיקר מס' סנהדרין כיון דסוף סוף לא סליק מינה ממש. ולכן נ"ל עיקר דלישנא דהבא לא הוי מפרש"י אלא מאיזה תלמיד שהגיה כן מעצמו לפי גרסתו דגריס פרק הנחנקין בתר פ' כל ישראל כדגריס בתוספתא ובירושלמי והרי"ף (הרי"ף שלפנינו אינו כן) והרא"ש שם וכ"ג ג"כ גרסת הרמב"ם ז"ל כדמוכח (בפתיחתו דהבא) (נר' דצ"ל בפ' דהתם) ע"ש. אבל גרסת רש"י אינה כן כמ"ש שם ואפ"ה קאמר הבא שפיר דהתם קאי, כדאשכחן בריש נדרים דאמרין דתני

לה בסדר נשים משום דקאי עלה בפ' המדיר אע"ג דאיכא כמה פרקים ביני ביני, וה"נ אשכחן בשאר דוכתי ועיין בתו"ט שם ובמ"ש בחדושי בריש מסכת ע"ז בס"ד: